

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

nr.4
2022

KALENDARIUM

2023

20 – 21 april

SMBF 70 år! Heldag på Kungl. Musikaliska akademien med efterföljande årsmöte

30 juli – 4 aug

IAML-kongressen 2023 i Cambridge, Storbritannien

Omslag: Utsikt från balkongen mot Karlsbron, Prag. Läs mer på s. 4. Bakgrund kalendarium föreställer statyer från samma resa till Prag. Läs mer på s. 4. Foton Gunnel Jönsson.

INNEHÅLL

- 3 Ordföranden har ordet, Redaktörernas ruta
- 4 Tankar och minnen från IAML:s kongress
- 8 Utflykt till Martinů
- 10 Hugo Alfvén 150 år – ett forskningssymposium
- 11 Minnen från en liten festival till minne av Doreen Carwithen

- 12 AB Nordisk Tonefilms bandarkiv – en samling söker sitt hem
- 14 Boktips
- 15 Summary in English

www.iaml.info

Layout Sara Lind

MUSIKBIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksforeningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Tobias Danielsson & Gunnel Jönsson
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm

08-519 554 10 mbnytt@gmail.com

Prenumerationer inkl. medlemskap:

enskilda 350:-, institutioner 700:-, veteraner, studerande, arbetslösa 150:-

Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära medlemmar

Gunnel Jönsson. Foto Tobias Danielsson.

Ännu ett år har snart rusat förbi! Vi hade årsmötet digitalt även i år, men 2023 ska vi äntligen kunna ses. Inte bara nuvarande medlemmar utan även före detta och veteraner. Att IAML-kongressen blev fysisk i år var befriande

även om programmet var så välfyllt att man ibland inte kunde välja vad man skulle gå på. Stort tack till IAML Board med Pia Shekhter och Anders Cato som "våra" kaptener – det var verkligen "all hands on deck" – både från IAML och

de tjeckiska värdarna. Call for papers till Cambridge 2023 är nu annonserat. Sista datum är 31 december.

Höstens online-möte blev ett möte mellan IAML:s styrelseledamöter och medlemmarna. Uppdelade i grupper om 6–7 talade man om hur framtida kongresser skulle kunna se ut och hur man ska kunna öka medlemstalen i de nationella föreningarna. Styrelsen kommer att bearbeta diskussionerna under våren.

Vår egen styrelse i SMBF har under hösten planerat för 70-årsjubileet och årsmötet 20–21 april 2023. I skrivande stund är programmet inte klart.

Med önskan om en GOD JUL och ett GOTT NYTT ÅR!

/ Gunnel Jönsson

Redaktörernas ruta

Kära läsare

En rad från Erik Gustaf Geijers dikt *Natt-himlen* kommer för mig – "Ensam jag skrider fram på min bana. Längre och längre sträcker sig vägen. Ack, uti fjärran döljes mitt mål!". Tobias Danielssons korrekturstöd har varit en tröst i arbetet med årets nummer, men nu hinner han inte medverka i det redaktionella arbetet.

I detta nummer: Wictor Johansson har skrivit om en donation från Nordisk Tonefilm, Margareta Odenman har

bidragit med boktips. Mina bidrag om IAML-kongressen och Alfvénsymposium i Uppsala med mera fyller ut resten av numret.

MEN – jag inbjuder härmed intresserade medlemmar i SMBF att vara medredaktör för kommande nummer 2023. Efter 6 år som redaktör behövs det nya impulser.

Tveka inte att höra av er till mig!

Er redaktör – Gunnel Jönsson

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksföreningen)

 Find us on
Facebook

Tankar och minnen från kongress

Prag 24–29 juli

||| Gunnel Jönsson, text och foto

De nordiska ordförandena Jaska Järvillehto, Finland, Gunnel Jönsson, Sverige och Tone Nøtvik Jakobsen, Norge gör sig beredda att rösta. Foto: Tone Nøtvik Jakobsen.

Min senaste IAML-kongress var i Riga 2017 så det var med glädje och förväntan jag reste till Prag för att representera Svenska Musikbiblioteksförbundet. Prag bjöd på 30-gradig värme, vackra vyer och en fantastisk kongressorganisation. Vi bjöds på vatten, sallad, frukt, kakor, tårter och kaffe i varje paus. Bra konserter i vackra lokaler som Nationalmuseet, Spegelkapellet och den Helige Frälsarens kyrka i Nationalbibliotekets komplex Klementinum, ett före detta jesuitkloster, bland annat.

Själva kongressprogrammet kan man läsa

på kongressen hemsida och allt eftersom presentationer (PowerPoint och videos) laddas upp: 2022 IAML Congress bit.ly/3XTbpnl

Klementinum är egentligen namnet på det byggnadskomplex som Tjeckiens nationalbibliotek är inhyst i, men ordet används ofta i folkmun för att avse enbart själva biblioteket. Här finns flera kyrkor och kapell, alla med orglar som används vid konserter med mera.

Mycket att välja mellan

Kongressens inleddes på innergården av Klementinum med mat, musik och tal av bland annat President Pia Shekhter, som

också inledningstalade på kongressen första session – en presentation av Tjeckiens "Big Four" Smetana, Dvořák, Janáček, and Martinů.

Ibland valde jag att enbart vara i Stadsbibliotekets lokaler, då Spegelkapellet i Klementinum inte lämpade sig för mikrofonförstärkta talare.

Ett flertal presentationer rörde sig, så klart, kring tjeckisk kultur och samarbeten mellan olika typer av verksamheter, bland annat i Ostrava (Tjeckiens tredje största stad). Här erbjöd man stadens inneboende introduktioner till aktuella föreställningar på stadens opera.

Bedřich Smetana-museet.

Invigning av IAML-kongressen 2022 på Nationalbibliotekets innergård.

Keeping scores on copyright changes var titeln på en session där Henrik Summanen från Digisam, hade en presentation med titeln *Copyright and archives in a digital society*. Digisam - samverkan för digitaliserat kulturarv, är en plattform för institutioner som alla arbetar för ett digitalt kulturarv. Bland annat presenterade han EU-förslaget som Sverige ska jämkta ihop med den egna lagstiftningen. Vi får säkert anledning att återkomma till detta område.

Om Digisam: bit.ly/3OT4F4Q

Den andra talaren, Kathleen DeLaurenti (Peabody Institute, John Hopkins University, Baltimore), redogjorde hur arkiven i USA påverkas av förändringar i deras copyrightlagar. *Recent changes in US copyright: Music Modernization Act*

and how it affects archives.

National branches

Min huvudpunkt för veckan var mötet med alla nationella branches. Styrelsemedlemmar från Armenien, Estland, Finland, Frankrike, Italien, Kanada, Kroatien, Lettland, Nederländerna, Norge, Slovakien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Ungern, USA och Österrike samt IAML:s styrelse deltog. Ämnen som diskuterades var ifall det var möjligt att erbjuda kongresser med både fysiskt och digitalt deltagande. Prislappen för en sådan hybridkongress antogs vara hög. Viktigt för arrangören är att hitta sponsorer. Idag kan vi se PowerPoint-presentationerna i efterhand men att kunna streama hela sessioner sågs om ett bra förslag. IAML kommer att fortsätta att erbjuda två till

fyra årliga online events. Ett förslag om att tillsätta en kommitté med 4–6 personer som väljer ämnen och talare ska läggas fram för General Assembly. Har man idéer får man gärna höra av sig till onlineevents@iaml.info.

Pia Shekhter redogjorde för ett nytt kommunikationssätt mellan styrelsen och IAML:s medlemmar: "IAML:s members meet the board". Ett första sådant onlinemöte kommer att äga rum 18 oktober.

Vi utbytte också tankar kring sjunkande medlemstal och hur man kan arbeta för att få fler intresserade. Danmark har nu ingen IAML-branch från och med årsskiftet och Frankrike berättade att endast ett stipendium av fyra kunde delas ut i år. För att få fler medlemmar var ett förslag att bjuda in icke-IAML-medlemmar från organisationer med närliggande intressen,

Vi har i alla fall en ny medlem i IAML-familjen – Armenien. Nikolay Kostandyan är bland annat chef för Komitasmuseet i Jerevan och han berättade lite om sig själv och armenisk musik.

Det diskuterades också om ett framtida stöd till Ukraina. Pia Shekhter har skickat mejl till bibliotek i Ukraina men hade vid mötet inte fått något svar. Men se – under veckan hade de hört av sig! Mer information kommer. Bayerische Staatsbibliothek i München har

“ Vi har i alla fall en ny medlem i IAML-familjen – Armenien

i ett samarbete med SUCHO (Saving Ukrainian Cultural Heritage online; www.sucho.org) och har börjat arkivera ukrainska webbsidor.

Frågor kring utvecklingen av IAML:s mötesformer togs upp av styrelsen: framtida kongresser kan vara digitala eller fysiska, men går de att kombinera?

Filip Šír, Paweł Nodzak, Katie Buehner & Jana Michálková Slimáčková

Vilka ämnen vill de nationella föreningarna se på framtida online-möten? Alla är välkomna att skicka förslag till onlineevents@iaml.info.

I Nederländerna är man utsatt för besparingar inom vissa bibliotek – samlingarna minskar. På Haags stadsbibliotek invigdes i januari gemensamma lokaler för Bibliotheek Den Haag, Koninklijk Conservatorium den Haag och Nederlands Muziek Instituut under det gemensamma namnet De Muziekverdieping. Detta presenterades vid en postersession i stadsbibliotekets lokaler av Martie Severt och Paula Quint.

Se vidare: Muziekverdieping (bibliotheekdenhaag.nl)

Senare på kvällen samlades ett stort antal av de nationella representanterna för en middag vid Moldaus strand innan kvällens konsert började.

Orgelutflykt

Onsdagens utflykt gick till bland annat tonsättarhem, vandringar i Prag samt en visning av orglarna i Klementinum. Vi vandrade från det lilla kapellet tillägnat Jungfru Marias upptagande till himmel- en vidare till S:t Klementkatedralen och den mäktiga den Helige Frälsarens kyrka för att avsluta i Spegelkapellet med sina två orglar. Guide var Robert Hugo, hu-

vudorganist i Klementinum, men även lärare och ledare för olika ensembler bland annat Capella Regia Praha som bjöd på musik från barocken vid torsda-

“ “ I Nederländerna är man utsatt för besparingar inom vissa bibliotek – samlingarna minskar

gens konsert. Många smala trappor att ta sig upp- och nerför. Med i gruppen var även en polsk orgelstuderande som fick glädjen att spela på orglarna. En fantastisk utsikt mot Karlsbron fick vi från balkongen utanför orgelläktaren på Den Helige Frälsarens kyrka.

Roligast

Det som för mig var en rolig och professionell session var den som arrangerades av Forum of Sections.

I Spegelkapellet, där många presentationer blev omöjliga att lyssna till på grund av att talarna använde mikrofon eller – om de talade utan – inte hördes alls, fick vi höra fyra duktiga föreläsare.

Under rubriken “Czech and Polish music and musicians in the early twentieth century” inledde Katie

Buehner (University of Iowa, Iowa City) och Filip Šír (National Museum, Prague) med “Ed. Jedlička: early Czech recordings in the United States”.

Hemma i Prag var Eduard Jedlička verksam som juvelerare och urmakare. Under sent 1800-tal emigrerade han emellertid med familjen till New York där han 1906 inledde en framgångsrik karriär med att spela in tjeckiska immigranter som sjöng och spelade tjeckisk musik på fonografrullar. 1907 hade han ett eget märke – Ed. Jedlička. Totalt blev det ca 510 rullar, varav cirka 150 cylindrar gavs till Library of Congress. Till Iowa kom många immigranter från Böhmen och 1893 besökte Antonín Dvořák orten Spillville där många hamnade. Vaxrullarna hamnade även här och 2019 fick Iowa University en donation med vaxrullar och en fonograf. För att göra en lång och spännande historia kort råkade Filip Šír vid ett besök hos Katie Buehner se en låda med dessa vaxrullar – och han visste exakt vad det var. Nu ska de båda i ett gemensamt projekt gå igenom materialet i USA och i Prag.

LÄS MER: From Jewelry to Sound Recording: Edward Jedlicka — BBLA (bohemia-benevolent.org)

Paweł Nodzak (Stanisław Moniuszko Academy of Music, Gdańsk) presenterade “Treasury of the 20th century accordion music – the Jerzy Jurek Vi-

Robert Hugo visar orgeln i Jungfru Marias kapell i Klementinum.

Kororgeln i Spegelkapellet.

nyl Collection in the Library of the Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdańsk”.

Jerzy Jurek (1945–2011) var en känd ackordeonspelare, medlem och en av grundarna av Warszawas ackordeonkvintett, verksam mellan 1961–1994. Jerzy Jurek samlade skivor – framför allt sina egna inspelningar men även annan accordeonmusik från

hela världen. Vid hans död överlämnade familjen ca 165 vinylplattor, men de har fortfarande över 300 skivor i sin ägo. Samlingen används numera i undervisningssyfte. Svenske Torbjörn Iwan Lundqvist skrev för övrigt ett stycke som kvintetten spelade in. Skivomslaget kunde skymtas i PowerPoint-presentationen.

Morgonen avslutades med att Jana Michálková Slimáčková (Janáček Academy of Performing Arts, Brno) talade om “Sources and printed documents on the life and work of organist Bedřich Antonín Wiedermann”.

Wiedermann (1883–1951) var kyrkomusiker, tonsättare, lärare och konsertorganist. Hans efterlämnade papper finns spridda på olika institutioner i Prag; Musikmuseet, Pragkonservatoriet, musikarkivet på tjeckiska radion, Nationalmuseet och i privata arkiv. Han förde statistik över alla sina konserter – totalt 742 stycken med plats och datum. Wiedermann turnerade över hela Europa och var i Stockholm 1926 som solist i Enrico Bossis orgelkonsert. Här hade Jana fått

hjälp med information av Kia Hedell. Han lär ha varit gift fyra gånger och skrev även en hel del musik, men fick inte mycket publicerat under sin livstid. Fredagen avslutades med General Assembly där vi röstade med röda lappar – och på kvällen bjöds vi på en fantastisk supébuffé i Smetanahallen. Underhållning bjöds från scenen med sång och dans.

Efter en hel vecka i Prag i högt tempo och 30-gradig värme fick jag på lördagen tid att varva ner med promenader och på söndagen även möjlighet att göra ett besök på Smetanamuseet där en del svenskt material fanns med. Lugnt och fridfullt var det med utsikt över Moldau.

Nästa år är vi inbjudna till kongress och 70-årsjubileum för IAML (UK & Ireland) branch i Cambridge! Sista datum för Call for papers är 31 december 2022.

Inbjudan till årsmötesdagar 20–21 april 2023

Styrelsen är på god väg i planeringen av vårt 70-årsjubileum och årsmöte.

Vi träffas på torsdagen den 20 april i Kungl. Musikaliska akademiens lokaler på Blasieholmstorg. Start kl. 9:00 med registrering och kaffe. Efter en heldag med kollegor och intressanta föreläsningar avslutar vi dagen med en gemensam middag. Detaljerad inbjudan skickas ut i början av året.

Årsmötet den 21 april hålls på Musik- och teaterbiblioteket, Tegelluddsvägen 100. Efter årsmötet får vi en visning av MTB:s lokaler. Vi hoppas kunna arrangera ytterligare ett studiebesök innan vi skiljs åt.
/Alexandra, Anna-Karin, Gunnel, Monika, Ragnar, Staffan & Ulrika

Dags att förnya medlemsavgiften för 2023

Kom ihåg att betala medlemsavgiften för 2023 – senast 31 januari! Detta för att avgiften till IAML ska vara betald senast 1 mars och kassören behöver våra uppgifter i god tid.

Föreningen behöver er!

- Institutioner 700 kr
- Enskilda medlemmar 350 kr
- Veteraner, studerande och arbetslösa 150 kr (medlemskap i IAML och tidskriften Fontes ingår inte)

Plusgiro 65 21 22-3

Utflykt till Martinů

||| Tobias Danielsson, text & foto

Fråge- och informationsstund uppe i biblioteket.

Onsdagar är alltid lite speciella dagar på IAML-veckan. Man har avverkat ungefär halva konferensen, är fylld av nya intryck men också ganska så trött i knoppen.

Efter att i två och en halv dagar lyssnat på ett antal mer eller mindre inspirerade föredrag, lästa på en mer eller mindre förståelig engelska (i vissa fall tyska eller franska) i mer eller mindre akustiskt lämpade salar har det dämats upp ett behov, både för själ och lekamen, av att få en liten paus. Inte minst behövs denna för att kunna ta del av all den informations som kommer att ges under de återstående dagarna. Ofta är det här höjdpunkten på konferensveckan – en ljus glänta mitt i den artrika IAML-skogen.

En tillbakablick

Jag minns mycket väl utflykten till

Archangelskoje-godset, några mil utanför Moskva, från mitt första IAML 2010, eller åtminstone hemfärden därifrån, när bussen släpade sig fram i ca 20 km/timmen eftersom – som det verkade – större delen av Moskvas personfordon också skulle köra på just den vägen. Endast en vag hågkomst har jag av godsets ”berömda” Gonzaga-teater som skulle var den enda i original bevarade barockteatern i hela världen som byggts på 1700-talet (hmm!?). Som ett kärt minne framstår besöket av det vackra Bibliotheca Hertziana i Rom 2016, ett forskningsinstitut för italiensk konsthistoria i regi av tyska Max Planck-institutet, inrymt i 1500-talsvillan Palazzo Zuccari. Jag minns inte vilken kulle den lågpå men utsikten från biblioteket över Roms antika centrum var i alla fall fantastisk. Inte mindre fyllt av intryck var besöket på Deutsche Nationalbibliothek i Leipzig, byggt i

vacker jugendstil och där tidstypiska art nouveau-damer i olika läsställningar mötte upp i vestibulen, utförda i mosik. Väl i utställningsdelen fick vi en visning av en brokig samling stenkakor och vinylskivor i alla möjliga färger och format och som final fågnades vi en demonstration av George Gershwin spelandes George Gershwin på ett självspelande Welte-Mignon-piano. Sammantaget, en mängd disparata utflykter som alla gav både förströelse och inspiration, samt en välbehövlig ”drop out” från det annars så intensiva seminarielivet.

Prag 2022

Så vad skulle vi bjudas på denna gång, i Prag 2022, som skulle etsa fast sig i raden av IAML-reminiscenser? Resan dit gjordes i alla fall i vad man skulle kalla öppen landå, fast i det här fallet ”à la spårvagn”. Efter en liten tur

Zoja Seyčková och institutschefen Aleš Březina hälsar oss välkomna.

från det tjeckiska nationalbiblioteket, Klementinum med den kommunala spårvagnen stod vår vite riddare framför oss; en spårvagn med panoramavy, med vilken vi via omvägar tog oss över Moldau till Bohuslav Martinů-institutet i Kobylisy, en knapp mil norr om vårt epicentrum, Mariánskétoget. Martinů, som levde 1890-1959, är en i kvartetten av tjeckiska tonsättare som inför den här konferensen hade "kanoniserats" med tillnamnet "the Big Four", ett urval som ju likt alla urval kan diskuteras. Någon dag tidigare hade vi alla fått ta del av en "tecknade-serier-utställning" om dem på Tjeckiska nationalmuseet, plus att vi blev bevärdigade med en nådig lunta titulerad "Famous Czech composers", med illustrerade biografier över

“ Han är nog inte främst på grund av något enskilt känt verk – vem kan vissla en trudelutt av Martinů?

just de fyra "utvalda". Som den minst kända av detta de fyras gäng (Smetana, Dvořák & Janáček var de övriga tre) får man nog ändå beteckna Martinů, även om han under de senaste decennierna alltmer har framstått som ett av de viktigare tonsättarnamn under 1900-

talet. Han är nog inte främst på grund av något enskilt känt verk – vem kan vissla en trudelutt av Martinů? – men mer på grund av sin genbredd och inte minst en omisskännligt personlig musikstil. En stor – och säkert högst bidragande – orsak till det ökande intresset för hans musik kan man med stor sannolikhet tacka Bohuslav Martinů-institutet för. Målet för deras verksamhet har inte varit att samla notmanuskript i sig, utan snarare att samla allt som är skrivet om och av Martinů för att genom sitt bibliotek kunna ge forskare och intresserade över hela världen en möjlighet att studera hans liv och verk. Ett internationellt informationscentrum med andra ord. Parallellt med detta, vilket var ett krav från institutets chef Aleš Březina för att han överhuvudtaget skulle anta tjänsten, görs ett arbete med en kritisk utgåva av Bohuslav Martinůs samlade verk. Enligt honom själv, vilket han inte utan en liten ironisk glimt tillfogade, är detta en uppgift som finansierarna för institutet aldrig skulle ha gått med på om de hade vetat hur kostsam och tidskrävande det skulle bli.

Vi hade alla samlats i stora salen i förortsvillan där institutet huserar och blev efter lite förfriskningar bjudna på en pianokonsert med pianisten Barbora Sejková. Hon framförde några muskulösa tolkningar av bland annat Janáčeks upprädda "Sonat 1.X.1905" och ett par

av Martinůs "Ritournelles", skrivna på 30-talet under hans Parisvistelse. Efter konserten och ytterligare något glas böhmiskt vin steg vi upp på andra våningen, till biblioteket, för ett samtal om institutet och Bohuslav Martinůs liv. En hel del kärleksbrev kunde visas upp, både från och till Bohuslav då förälskelse var ett ofta förekommande tillstånd i hans liv. En av hans mest kända kärlekar var den oerhört begåvade tjeckiska tonsättaren och dirigenten Vítězlava Kaprálová (1915–1940), som flyttade till Frankrike, bland annat för att studera med Martinů. Som dirigent hade hon tidigare under 30-talet lett uppföranden av egna verk både med Tjeckiska filharmonin och BBC Symphony Orchestra. Deras intensiva förhållande satte djupa konstnärliga och känslomässiga spår i dem båda men dessvärre gick Kaprálová bort alldeles för tidigt under sin exil i Frankrike. De kompositioner som hon ändå hann med att fullborda under sitt korta liv har med tiden blivit alltmer uppmärksammade.

Vad gäller den kärlek som Martinů närde till sitt hemland, var den av en mindre ömsesidig art. Han lämnade Tjeckien för Paris redan 1923, bland annat för att studera hos "individualisten" Albert Roussel. På 30-talet hoppades han på en tjänst vid Pragkonservatorietmen utan resultat. Sedan kom kriget, så småningom även till Frankrike, och Bohuslav och hans franska hustru Charlotte blev tvungna att emigrera till USA. Efter arbete som lärare i komposition vid några amerikanska universitet hoppades han efter krigsslutet åter på en tjänst i det dåvarande Tjeckoslovakien. Han fick tjänsten men endast på papper. Efter den kommunistiska statskuppen 1948 blev en yrkesverksamhet i Tjeckoslovakien en omöjlighet. Han avled i Schweiz 1959, där han levde sedan några år, utan att någonsin, sen 30-talet, ha återvänt till sitt hemland. Hemlandet fanns dock alltid i honom och i hans musikaliska gärning.

Hugo Alfvén 150 år

– Ett forskningssymposium

||| Gunnel Jönsson, text och foto

Byst av Alice Nordin.

Den 13:e och 14:e oktober hölls ett symposium med föreläsningar om pågående forskning kring Hugo Alfvén. Arrangör var Musicum och Institutionen för musikvetenskap vid Uppsala universitet med stöd av Kungl. Musikaliska Akademien. Symposiet ägde rum i Musicum i Uppsala, huset där Alfvén bodde och höll sina föreläsningar.

Verk och gärning

Joakim Tillman talade om och gav exempel på Alfvéns orkesterbehandling i sina sånger och särskilt de sånger som ursprungligen komponerades för piano. Även om Alfvén skrev sångerna för pianoackompanjemang framgick det tydligt att orkestrens klang fanns med från början. Sångerna lever upp och får ny gestalt i orkesterversionerna.

Per-Henning Olssons presentation hade titel "Unge Herr Sten Sture – en vanvettig tanke". Ett verk för baryton,

stor orkester och stor manskör som skrevs inför en körresa med OD till Dortmund 1912. Sången beskrevs som högromantisk med pekoralistisk text. Den "vanvettiga tanken", som Alfvén uttryckte det, var ett försök att förnya repertoaren för manskör. Verket framfördes vid en jubileumskonsert med OD och Kungliga Akademiska kapellet under helgen.

Under rubriken "Alfvén i svenskt och Upsaliensiskt musikliv" fick vi lyssna dels på Mattias Lundberg som berättade om Alfvéns tid som Director musices 1910–1939 och de föreläsningar han höll och som numera finns på Uppsala universitetsbibliotek, dels på Kia Hedell som visade Alfvén-material i bibliotekets samlingar, en hel del som inte varit tillgängligt förrän under senare tid. Jan-Olof Rudén redogjorde för Hugo Alfvénsällskapet som främjare av Alfvéns minne.

Tobias Plebuchs talade om Alfvéns filmmusik till Mans kvinna (1945), baserad på romanen och pjäsen av Vilhelm Moberg med samma namn. Med exempel från flera klipp ur filmen fick vi se hur Alfvén likt Wagner använder ledmotiv för de ledande personerna och händelser i filmen. Vi fick även se utdrag ur filmen Singoalla (1949).

Körmusik och konst

Toivo Burlin talade om skivutgåvor på märket Discofil med Alfvéns körmusik under 1950-talet. Två amerikanska körledare talade om Alfvéns körmusik som spreds i USA av dirigenten och arrangören Norman Luboff och att den mest populära sången är *Aftonen* – delvis för att kören inte har någon text. Flera andra sånger har tryckts med både

svensk och engelsk text.

Linda Hinnars, Nationalmuseum talade om Alfvéns förhållande med skulptören Alice Nordin under några månader 1898. Båda var i Paris för studier i respektive violin och skulptur. Alice Nordin gjorde två verk i anknytning till deras förhållande som avslutades abrupt. 1903 återsågs de i Skagen. Den ena skulpturen har namnet *Andante patetico* efter den långsamma tredje satsen i Hugo Alfvéns violinsonat opus 1 som han skrev 1896. Hon gjorde även en byst av Alfvén. Denna var länge försvunnen men återfanns 2022 i källaren i Stockholms konserthus. Bysten fanns med i en liten utställning av Alfvéns tavlor på Waldemarsudde.

Läs mer i Art Bulletin of Nationalmuseum bit.ly/3FyAQU3

Tobias Lund, vars bok om Alfvén *Speltoken: Hugo Alfvén och rosens klang* (Gidlunds förlag) gavs ut i våras, talade om världsåskådningsmusikern Hugo Alfvén. "En genre där struktur, sinnlighet och begreppslighet möts och bildar ett konstverk om världen". Lund menar att Alfvén, i verk som *Herrens bön*, *Midsommarvaka* och *Från havsbandet*, framstår som en europeisk konstnärstyp, snarare än som en specifikt svensk.

Jonas Lundblad talade om Alfvén kontakter med ärkebiskopen Nathan Söderblom och verket *Uppenbarelsekyrkans sång* från 1913, som skrevs till invigningen av Uppenbarelsekyrkan i Saltsjöbaden,

Två fullmatade dagar som avslutades med en jubileumskonsert i universitetets aula på lördagen.

Bonus

Alfvén gör succé i Wien. B Tommy Andersson berättar. - YouTube
bit.ly/3Fzd76n

Storslagen och passionerad gjorde Hugo Alfvéns fjärde symfoni stor succé i Wien men kritikerna i Stockholm var inte imponerade. B Tommy Andersson berättar om hur det gick till.

Minnen från en liten festival till minne av Doreen Carwithen

100
år

||| Gunnel Jönsson, text och foto

Huset på High Street.

Imånadsskiftet juni/juli tillbringade jag några dagar i en förtjusande liten by för att lyssna till musik av tonsättaren Doreen Carwithen med anledning av att hon skulle fyllt 100 år. Själv kände jag henne som Mary Alwyn, ett namn hon tog när hon flyttade med tonsättaren William Alwyn till byn Blythburgh i Suffolk på 1970-talet. Hon sa själv att hon alltid avskytt sitt namn.

Bakgrund

Doreen Mary Carwithen föddes den 15 november 1922 i den lilla byn Haddenham, Buckinghamshire på High Street 8 där hennes morföräldrar hade ett bageri och en affär. Den egna familjen bodde egentligen i Monks Risborough, ca en mil därifrån, men när Doreen skulle födas hade familjen flyttat tillbaka till Haddenham. Doreen och hennes yngre syster Barbara undervisades i hemmet av deras mor, som var musiklärare i by.

Systrarna följdes åt musikaliskt och blev båda antagna som elever till Royal Academy of Music (RAM) i London. Doreen påbörjade studier i piano och cello 1940. 1941 började hon i harmonilära för William Alwyn, senare i komposition. William Alwyn var 17 år äldre och charmades av den unga Doreen. System Barbara kom till skolan 1942 och även hon fick lektioner av Alwyn. Doreen och William inledde ett förhållande som kom att hållas hemligt i över 20 år. Doreen Carwithen skrev musik till 30 filmer, både dokumentärer och spelfilmer mellan 1948 och 1955. Vi fick tillfälle att se två under helgen – *The Men of Sherwood Forest* och *Three Cases of Murder*. Under alla år arbetade hon envetet med att sprida sin makes musik. Vid makens död 1985 grundade hon The William Alwyn Foundation och först på 1990-talet spreds kunskapen om att hon själv också var tonsättare! 1997 kom den första inspelningen av hennes orkestermusik. Richard Hickox dirigerade London Symphony Orchestra på skivmärket Chandos. 2016 framförde Kungliga Filharmonikerna och Sakari Oramo hennes *ODTAA Overture (One Damned Thing After Another)* för första gången. Doreen Carwithen avled 2003.

Här en länk till en artikel från 2008 av Andrew Palmer som kände henne redan på 1970-talet. Current Issue bit.ly/3Ya75jE

Musikfest och film

Festivalen inleddes med att en blue plaque sattes upp på huset på High Street, numera en fotoateljé och

utställningslokal.

Festivalen arrangerades av en musiker, Mark Chivers, bosatt i byn. En utställning med brev, dagboksanteckningar, dokumentärfilmer och foton hade sammanställts i födelsehuset. En mängd duktiga engelska musiker framförde hennes musik, bland annat spelade Fenella Humphreys, violin, och Nathan Williamson, piano, hennes violinsonat och Clare Hammond hennes *Sonatina* för piano. Vidare framfördes filmmusik av William Alwyn, några småstycken av Barbara Carwithen, Olive Pull (Williams första fru), Vaughan Williams, Delius och också nyskriven musik av Minna Keal, Susan Spain Dunk och Debbie Wiseman.

Leah Broad, musikvetare och författare från Oxford, läste ur sin kommande bok om Doreen och berättade varför hon börjat intressera sig för henne. Boken kommer ut under 2023 och behandlar utöver Doreen Carwithen även Ethel Smyth, Rebecca Clarke, Dorothy Howell.

PS. Lea Broad skrev sin avhandling om teateruppsättningar där musiken skrivits av Jean Sibelius, Ture Rangström och Wilhelm Stenhammar.

BBC hyllade henne med att utse henne till Composert of the week i november. Fem heltimmesprogram om och med hennes musik.

AB Nordisk Tonefilms bandarkiv

– en samling söker sitt hem

Wictor Johansson, arkivarie, Svenskt visarkiv, text & foto

Kvarstumsband.

”Vi har hittat några lådor med band och skivor, är det något ni kan tänkas var intresserade av?”

Som ansvarig arkivarie för Svenskt visarkivs audiovisuella samlingar är det här en fråga jag ofta får från privatpersoner, föreningar och andra arkiv- och biblioteksinstitutioner. Tidigare i år var det Lena Nettelbladt, musikbibliotekarie vid Stockholms konstnärliga högskola (SKH), som ställde frågan. Bakgrunden var att SKH:s arkivarie Agnes Sjöbrandt hade hittat ett tiotal flyttkartonger till brädden fyllda med rullband och 78-varvsskivor. Lådor som visade sig innehålla resterna av nedlagda AB Nordisk Tonefilms bandarkiv. Jag besökte därför SKH för att ta ställning till om det kunde vara aktuellt att ta emot samlingen, och fylldes av en närmast skräckblandad förtjusning – förtjusning över nyfikenheten i vad det kan dölja sig för guldkorn i en sådan

stor samling, skräck av obefintlig dokumentation över innehållet och därmed svårigheten att kunna ta ställning till dess eventuella kulturhistoriska värde. Men magkänslan – och uppgifter på bandfodralen till några slumpmässigt valda stickprov – sade mig att det nog ändå fanns anledning att gå igenom samlingen mera noggrant och att det här var ett material som förtjänade ett bättre öde än att sluta sina dagar på en återvinningsstation.

Svenska AB Nordisk Tonefilm bildades redan 1930 och ägdes mellan 1944–1969 av Folkets hus- och parker, och är därigenom något av ett arbetarrörelsens filmproduktionsbolag. Under 1950- och 60-talen hade bolaget en livaktig filmutgivning som rymde allt från obskyr experimentfilm, som Peter Weiss surrealistiska drömspel Hägringen, till lättsam buskis som Lilla Fridolf. Nordisk Tonefilms största framgång var

utan tvekan Hon dansade en sommar, Arne Mattssons skandalsuccé från 1951. Den ekonomiska vinsten från filmen investerade bolaget bland annat i en ljudateljé på Katarinavägen i centrala Stockholm, på sin tid ansedd som den modernaste i sitt slag i hela Europa. Musikern och kompositören Lennart Fors anställdes som musikproducent och musiken till Nordisk Tonefilms produktioner spelades som regel in i den egna studion.

Ett audiovisuellt kulturarv

Det var alltså ett audiovisuellt kulturarv såväl som folkrörelsehistoria som fanns i flyttlådorna – ett skäl så gott som något till att samlingen borde bevaras. Problemet var den bristande dokumentationen av innehållet. Varför samlingen ens fanns hos SKH var oklart, hörsägen berättade att det troligtvis varit en gallrad samling som räddats från att slängas av en tidigare anställd. Det kunde också diskuteras om Svenskt visarkiv, som inte har i uppdrag att bevara filmens kulturarv, var den rätta mottagaren. Jag kunde till exempel på närmast rak arm avböja den stora skivsamlingen som i huvudsak innehöll inspelade ljudeffekter, typ tågvisssor, restaurangsorl och fågelkvitter. Men det finns specialintresserade för allt, och dessa skivor har numera fått ett nytt hem hos någon hängiven skivsamlare. Rullbanden transporterades däremot till Visarkivets lokaler för noggrannare genomgång, totalt sex flyttkartonger med hundratals band. Väl där började arbetet med att identifiera innehållet på banden – en inte helt enkel

Skiva från Nordisk tonefilm.

uppgift. Bandfodralen var ganska sparsamma med uppgifter. De flesta banden var visserligen registrerade enligt en löpnummerserie, men eftersom det inte finns någon bevarad förteckning var det inte mycket till hjälp. På Arbetarrörelsens arkiv finns företagsarkivet efter AB Nordisk Tonefilm, men inte heller det gav några ledtrådar. För att identifiera innehållet har jag i stället fått lyssna igenom banden och lägga ett pussel av noteringar på bandfodral, årtalen i löpnummerserierna och uppgifter i Svensk filmdatabas. Resultatet är 143 band som nu finns registrerade och sökbara i Svenskt visarkivs databas över ljudinspelningar.

Vad innehåller då banden?

I första hand har jag sparat band med musik inom Svenskt visarkivs genrer (visa, folkmusik, jazz, äldre schlager) där det funnits någon form av uppgifter om

exekutör, kompositör och/eller låttitlar. Här finns inspelningar med kända visartister som Cornelis Vreeswijk, Barbro Hörberg och Olle Adolphson, 1950-talets jazzelit med Arne Domnérus i spetsen och folkmusik med bland andra nyckelharpaspelmännen Justus Gille och Viktor Vikman – inspelningar som använts som filmmusik men som aldrig funnits utgiven på skiva. Jag har också sparat alla band med filmmusik där filmerna kunnat identifieras, oavsett musikalisk genre. Även en del mera kuriöst material som inspelningar från vaktparaden vid Stockholms slott, revyer och Folkets hus-invingningar har sparats.

Att sex flyttlådor bantats ner till endast 143 band innebär också att mycket material har gallrats. Ett stort antal band innehöll inspelade filmonologer, ett material som oaktat bristfällig dokumentation ändå inte hade varit relevant för Visarkivets samlingar. Kopior av

utgivna fonogram har också gallrats, liksom oidentifierad filmmusik. Det är alltid komplicerat att gallra i samlingar, ytterst illustrerar det arkivariens makt över vad som blir ett offentligt vårdat kulturarv och vad som förpassas till historiens glömska. Samtidigt är det inte arkivens uppgift att spara på material för sparandets skull, och ljudupptagningar utan kontext eller med irrelevant innehåll kommer heller inte bli använt av arkivets besökare. Vi hoppas dock kunna donera åtminstone delar av materialet vidare till andra intressenter. Ett antal band med politiska tal av kända socialdemokratiska politiker som Tage Erlander och Arne Geijer har vi till exempel kunnat lämna vidare till Arbetarrörelsens arkiv.

Det är på många sätt ett rutinartat arbete som jag har beskrivit i den här artikeln. Visarkivet tar regelbundet emot, inventerar, gallrar, registrerar och digitaliserar samlingar. Det roliga med just det här arbetet har varit samarbetet med Stockholms konstnärliga högskola. Det har underlättats av att Lena Nettelbladt är en före detta kollega från Musik- och Teaterbiblioteket, med kännedom om att det finns ämneskunnig expertis om just hantering av audiovisuella samlingar på Visarkivet. Det geografiska avståndet mellan våra nya lokaler på Tegeluddsvägen och SKH var också en fördel för att snabbt kunna inspektera samlingen på plats. Det säger också något generellt om vikten av kontakter och nätverk inom arkiv- och bibliotekssektorn, där kännedom om varandras ämnes- och kunskapsområden kan möjliggöra liknande samarbeten så att rätt samling hamnar på rätt plats.

Levande muskarv firade 10 år!

Tio år, hundratals tonsättarbiografier, tusentals notutgåvor och registrerade verk och 100 000 unika användare av databasen.

Ett varierat program hölls under eftermiddagen den 14 november:

- "Tiden tar plats i det klingande

ögonblicket – mot en levande interpretationstradition" med professor Tomas Löndahl

- "Johan Helmich Romans ansikte – en studie i klädkoder i samtida porträtt" med fil. dr Eva Helenius och fil. dr Lena Dahrén

- "Elfrida Andrée och Wilhelm Heintze – pionjärer i nationell orgelkonst" med organisten Jan H. Börjesson

- "Från de stora skogarna – orkesterns utveckling i Sverige" med professor och tonsättaren B. Tommy Andersson. Musikinslag stod pianisten Johan Ullén för.

Boktips

||| Margareta Odenman, Musikbiblioteket, Sveriges Radio, text

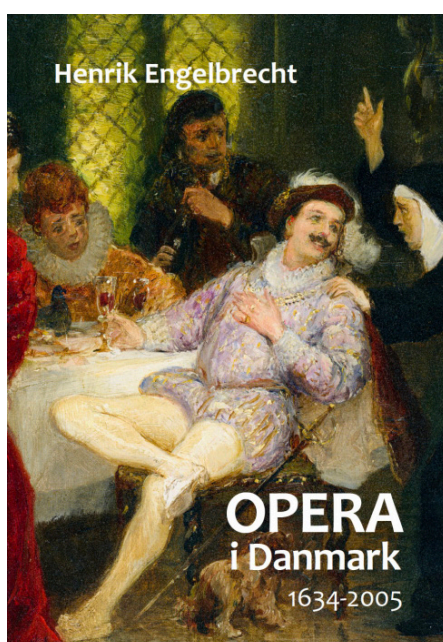
Ragnar Håkanson: *Vi sjunger aldrig på sista versen. Den svenska kyrkokörens historia.* Wessmans musikförlag, 2022. 339 s.

Boken behandlar katedralskolornas undervisning från 1123 i Lund till kyrkokörer från mitten av 1800-talet i Härnösands stift in i vår tid. Rikligt illustrerad även med musikexempel.

Henrik Engelbrecht: *Opera i Danmark 1634–2005.* Forlaget henrikengelbrecht.dk, 2021. 656 s.

Författaren har i förordet nämnt att han länge önskat skriva den operabok han saknade i hyllan på Holbaecks bibliotek, då han som 12-åring önskade förkovra sig i ämnet. Även om boken tillsynes är rik på sidor är den lätt att ta till sig. Rikligt med bildmaterial.

Eva Öhrström: *"Alla fredagsaftnar samlades man". Salongsliv genom århundradena.* Natur och kultur. 215 s.
Här skildras salongen som en informell

mötesplats för högläsning, musiksoaréer, en plats där man kunde knyta kontakter och diskutera samtida ämnen. Uppdelad geografiskt: Frankrike, Tyskland och Wien samt Sverige.

Emil Sjögren - en vägvisare / Anders Edling och Erik Wallrup, red. Gidlunds Förlag (Kungl. Musikaliska akademins skriftserie). 252 s.

Boken vill visa vägen till en musik som återigen tilldrar sig ett stort intresse från musiker. Dessutom till musik som till stora delar finns tillgänglig i inspelningar, lätt åtkomliga för lyssnare – som kanske ännu inte haft vägarna förbi.

Ett tomt vitt papper : prosatexter och lite annat / Olle Adolphson ; redaktör Jan Malmberg - Bo Ejeby Förlag, 213 s.
I telefonkatalogen titulerade han sig som "författare", men blev för den breda allmänheten mest älskad och

ihågkommen som vissångare. I den här volymen presenteras Olle Adolphson i enlighet med sin självvalda yrkestitel – som författare av prosa och lite annat. Många av texterna har tidigare förekommit i dagstidningar, böcker och lästs upp i radio. Ett tomt vitt papper är illustrerad med Olle Adolphsons teckningar och målningar.

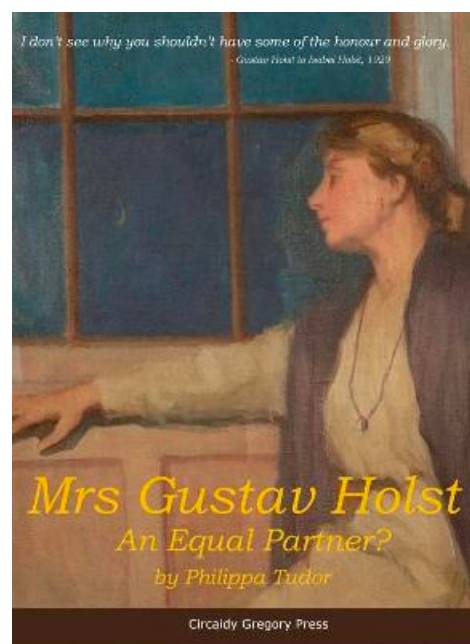
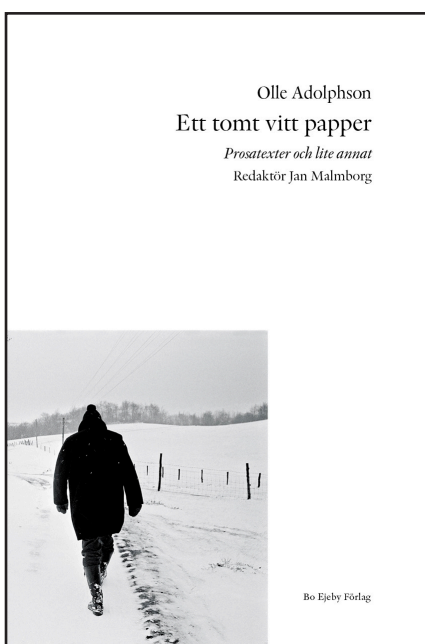
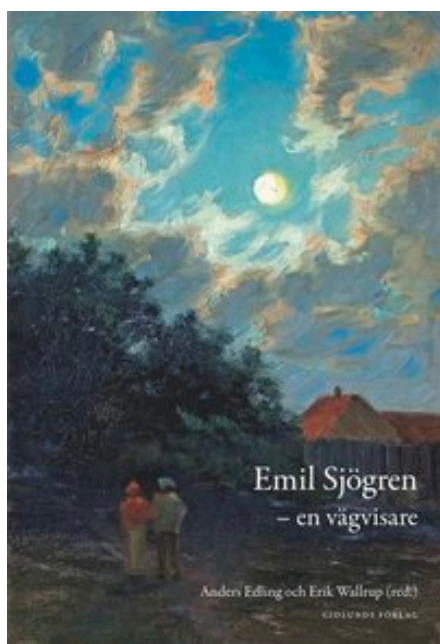
Mrs. Gustav Holst : an equal partner / by Philippa Tudor. Circaidy Gregory Press, 129 s.

Författaren Philippa Tudor har forskat om Gustav och Isobel Holst sedan 2012 och har skrivit flera artiklar i ämnet. Tudor kommer själv från trakterna kring Dulwich, där Gustav Holst en gång undervisade på en flickskola och har, efter att ha läst olika biografier om Gustav Holst, velat teckna tonsättarhustrun Isobel Holsts porträtt. Boken bygger

på brev och intervjuer med vänner till familjen. För närvarande forskar Philippa Tudor f.ö. om Jelka Rosens liv, hustru till tonsättaren Frederick Delius.

Extra!

Sedan måste jag gå lite utanför boxen och tipsa om ett TV-program. Det finns på SVT-play till och med 1 juli 2023. En dansk serie i 10 halvtimmesavsnitt som heter *Orkestern*. Underbara karaktärer och skruvade relationer, men allt i en symfoniorkester. Jag har tipsat många – och alltid fått glada tillrop tillbaka.

NY library begins lending wax

Några goda nyheter för låntagare på Brooklyns folkbibliotek som nu börjar låna ut vinylskivor. Beläget i New & Noteworthy-rummet på första våningen rymmer samlingen för närvarande över 400 skivor, och en snabb bläddring i deras katalog ger en mängd pärlor, från Talking Heads och Television-klassiker, till Prince-rariteter som normalt skulle kosta en slant eller två.

Avdelningen har också en "lyssningsstation" så att man kan förhandslyssna innan man lånar skivan. Biblioteket verkar vilja öka sitt bestånd, så det lär bli en spännande utveckling för analoga skivälskare.

Vinyl Collection | Brooklyn Public Library (bklynlibrary.org)

Summary in English

- Reminiscences of Prague July 2022 – the IAML congress "live".
- Collection from Nordisk Tonefilm, a Swedish film production company founded in 1930, donated to Musik- och teaterbiblioteket.
- New books.
- Short report from the Hugo Alfvén symposium at Uppsala university, held in commemoration of Alfvén's birth in 1872.
- Festival for Doreen Carwithen 100 years.

Smetanahallens tak.

nr.4
2022

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN